

НАЦРТ ЗАКОНА О СРПСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЕТНОСТИ

V

Анализа ефеката

Текст Нацрта закона о Српској академији наука и уметности се, у свом највећем делу, битно не разликује од важећег Закона. Међутим, Нацртом наведеног закона се на прецизнији и потпунији начин уређују питања која се односе на: оснивање и континуитет Српске академије наука и уметности (у даљем тексту: Академија); статус и улогу Академије; утврђивање имовине Академије, увођење *numerus clausus*-а ради очувања равнотеже у саставу чланства, академијске награде, састав и начина избора Председништва Академије, број и правни статус института Академије.

Имајући у виду да је донет нови Закон о научноистраживачкој делатности („Службени гласник РС, бр. 110/05 и 50/06 – исправка), а да је важећи Закон о Српској академији наука и уметности донет још 1992. године, („Службени гласник РС”, број 49/92) појавила се потреба да се донесе и нови Закон о Српској академији наука и уметности. Поред разлога усклађивања са Законом о научноистраживачкој делатности и другим системским прописима, донетим после 1992. године, доношење новог Закона о Српској академији наука и уметности је условљено и потребом да се на потпунији начин уреде питања статуса, делатности, института Академије, органа управљања и финансирања Академије, с циљем бољег унутрашњег организовања и повећања делотворности њеног рада. Новим Нацртом закона постижу и следећи циљеви: утврђује се оснивачко право над Академијом и елеминишу досадашње дилеме правног режима поступања као правног лица; утврђивањем имовине Академије обезбеђује се правна сигурност да ће бити немогуће или тешко могуће располагати имовином која је у власништву и поседништву Академије, без њене сагласности; увођењем института „*numerus clausus*-а” успоставиће се равнотежа између броја чланова из друштвених и хуманистичких, с једне, и природних и техничких наука, с друге стране, као и појединих одељења; побољшаће се материјални положај чланова Академије, повећањем износа академијске награде до износа који одговара таквим наградама у окружењу; рад Председништва Академије биће ефикаснији и делотворнији, смањењем броја његових чланова; извршиће се рационализација у погледу категорија чланства у Академији, тиме што се укида могућност избора нових чланова ван радног састава, пошто је раније, пре распада бивше СФРЈ, ова категорија бирана из редова истакнутих научника и уметника из бивших југословенских федералних јединица; даје се могућност избора иностраних чланова; дефинисани су институти чији је оснивач Академија и прецизиран правни положај ових института у односу на оснивача и др.

С обзиром да је постојећи Закон о Српској академији наука и уметности усвојен и ступио на снагу 1992. године, у околностима које су превазиђене како правно, тако и термилошки и фактички, а имајући у виду да постојећи текст закона није регулисао целокупну проблематику везану за рад Академије и институте Академије, то се није се могло постићи изменама и допунама постојећег закона, већ искључиво доношењем новог закона. Такође, треба имати у виду да је Српска академија наука и уметности највиша научна и уметничка институција у Републици Србији, као и чињеницу да је материја у вези са статусом, делатношћу, унутрашњим организовањем, органима, финансирањем Академије и другим питањима од ширег друштвеног, културног и националног интереса – то је било потребно да се ова материја уреди посебним законом („*lex specialis*”).

Доношењем новог Закона о Српској академији наука и уметности превазилазе се правне празнине у погледу оснивачких права и рада Академије и института Академије. Статус Академије је одувек регулисан *lex specialis*-ом, с обзиром на то да се општим законима из ове области не може прецизно регулисати њен статус, као највише научне и

уметничке установе у Републици Србији. Предложена решења у тексту Нацрта закона о Српској академији наука и уметности утицаће на Српску академију наука и уметности, институте Академије и чланове Академије, а трошкови примене предложеног Закона неће оптерећивати грађане, привреду, мала и средња предузећа. Позитивни ефекти доношења новог Закона о Српској академији наука и уметности су такви да оправдавају трошкове који су предвиђени у Буџету Републике Србије. Нови Закон о Српској академији наука и уметности не стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију, већ регулише статус постојећих субјеката.

У свом највећем делу (чл.1-30) Нацрт Закона о Српској академији наука и уметности не разликује се битно од досадашњег Закона. Мање новине у Нацрту садржане су у чл.1, 4, 11, 15, 27, 28, 47. и 48. То су одредбе о претечама Академије и датуму њеног оснивања (члан 1), имовини Академије (члан 4), могућности увођења *numerus clausus*-а и очувања равнотеже у саставу чланства (члан 11), академијској награди (члан 15) и саставу и начину избора Председништва Академије (чл. 27. и 28), усклађивање аката, избор органа управљања и рокови (члан 47), укидање категорије чланова ван радног састава Академије и правни режим стеченог статуса чланова ван радног састава (члан 48).

Захваљујући овим новинама очекују се два пожељна ефекта. Повећањем износа академијске награде (члан 15) до износа који одговара таквим наградама у окружењу, битно ће се побољшати материјални положај чланова Академије, нарочито оних који имају мале пензије, а оронулог су здравља. Други пожељан ефекат биће унапређење рада Председништва Академије, што ће се постићи смањењем броја његових чланова и демократским начином избора свих његових чланова, чиме ће се потврдити његова демократска легитимност.

Потпуно нови део Нацрта Закона су одредбе о Институтима Академије (чл. 31-46). Ефекат тих одредаба биће повећање утицаја Академије, њених органа и одељења на рад ових Института. у Члану 36. Закона прописано је, поред осталог, да је директор института Академије у радном односу у институту чиме се обезбеђује потпуна радна ангажованост и посвећеност директора у раду института. Дobar ефекат ће такође бити очување Института Академије који имају мањи број истраживача у научном звању. Коначно, очекује се да ће чвршћа веза са Академијом довести до веће материјалне сигурности Института Академије и унапређења њиховог рада.

У поступку израде текста Нацрта закона о Српској академији наука и уметности, Министарство науке и заштите животне средине је, у складу са Програмом јавне расправе о Нацрту Закона о Српској академији наука и уметности, усвојеном на 88. седници Одбора за јавне службе Владе Републике Србије од 9. маја 2006. године, спровело јавну расправу по поменутом нацрту, у току маја и јуна 2006. године.

Имајући у виду да се овим законом уређује материја која је од ширег друштвеног и националног интереса, Министарство науке и заштите животне средине, као овлашћени обрађивач и предлагач закона, организовало је округли сто-јавну расправу у просторијама Академије је 22. маја. 2006. године, с циљем да овај закон буде доступан целокупној научној и културној јавности.

Учесници у јавној расправи били су сви релевантни субјекти у Републици и то: Српска академија наука и уметности, Министарство науке и заштите животне средине, институти САНУ, Огранак САНУ из Новог Сада као и други заинтересовани субјекти који се баве научноистраживачким и уметничким радом.

Поред тога, Нацрт закона био је објављен на и сајту Министарства науке и заштите животне средине www.mntr.sr.gov.yu до 12.06.2006. године, као и на огласној табли Академије, како би сви релевантни субјекти и институције који се баве научноистраживачким и уметничким радом могли да дају своје примедбе, предлоге и сугестије на текст Нацрта закона.

Све примедбе и сугестије учесника у јавној расправи су уграђене у текст Нацрта Закона о Српској академији наука и уметности. Неусвојених примедби није било.

Након истека рока за одржавање јавне расправе, припремљен је пречишћени текст Нацрта Закона о Српској академији наука и уметности и достављен је Републичком секретаријату за законодавство и надлежним министарствима и другим органима, на мишљење. У току 2006. године, примедбе надлежних министарстава, уграђене су у текст Нацрта закона. Влада Републике Србије, у претходном мандату, усвојила је текст Предлога закона о Српској академији наука и уметности и доставила га крајем 2006. године Народној скупштини Републике Србије на разматрање и усвајање.

По формирању нове Владе, маја 2007. године, текст Предлога закона о Српској академији наука и уметности је повучен из скупштинске процедуре. У току 2007. године, обновљена је процедура у вези са давањем мишљења на текст Нацрта закона о Српској академији наука и уметности, како би нова Влада, размотрила и усвојила Предлог наведеног закона. Министарство просвете, Министарство финансија, Републички секретаријат за законодавство и Канцеларија за придруживање ЕУ нису имали примедба на текст Нацрта закона о Српској академији наука и уметности. Примедбе Министарства културе су уграђене у текст Нацрта закона.

Напомињемо да је текст Нацрта закона о Српској академији наука и уметности истоветан тексту Предлога закона о Српској академији наука и уметности који је усвојен и достављен Народној скупштини, за време мандата претходне Владе, и да у тексту Нацрта наведеног закона нису вршене никакве измене и допуне. Примедбе учесника у јавној расправи која је спроведена 2006. године, као и примедбе надлежних министарстава и других органа уграђене су у текст Нацрта закона. Из наведених разлога није било потребно обавити нову јавну расправу о тексту Нацрта закона о Српској академији наука и уметности.

Да би се остварили разлози доношења Закона донеће се извршни прописи, и то: Статут Српске академије наука и уметности, у року од шест месеци од дана ступања на снагу новог Закона о Српској академији наука и уметности и статuti института Академије, у року од три месеца од дана конституисања управног одбора института Академије, именованих на основу новог Закона о Српској академији наука и уметности.